

Надія Білик
*к.і.н., доцент кафедри
інформаційної та соціокультурної діяльності
Тернопільського національного економічного університету*

ЗАХВОРЮВАННЯ НА COVID-19: ПОГЛЯД НА УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

В умовах поширення захворюваності на COVID-19 особливої актуальності набувають соціальні аспекти цієї проблеми в Україні. Карантинні обмеження на тлі пандемії сприяли виникненню дискусії про порушення прав людини в умовах карантину, про ігнорування правил етичної поведінки представниками засобів масової інформації, державних органів влади, медичних установ через недотримання ними медичної таємниці стосовно громадян, які захворіли, захисту персональних даних останніх.

Серед напрямів досліджень про коронавірусну інфекцію започатковано студії, в яких узагальнено ставлення українського суспільства до тих, хто захворів. Самопочуття пацієнтів лікарень чи тих, хто перебуває вдома на самоізоляції, хвилює, насамперед, медичних працівників і родичів хворих. Водночас, означена ситуація перебуває під пильною увагою українських ЗМІ. Журналісти намагаються дослідити різні випадки захворювань на COVID-19, взяти інтерв'ю у хворих, тобто висвітлити реальні історії в своїх дописах. Однак, таких репортажів друкується небагато, що зумовлено низкою чинників.

Мета дослідження – дослідити та узагальнити ставлення українського суспільства до хворих на COVID-19 в Україні.

Із поширенням захворювання на COVID-19 та введенням карантину у більшості країн світу, інформація про динаміку епідемії належить до найактуальнішої в новинах на телебаченні та сторінках газет, у соціальних мережах, у розмовах між пересічними громадянами.

Засоби масової інформації намагаються висвітлити означену проблему. У щоденних дописах і повідомленнях за темою «Новини про коронавірус COVID-19» на YouTube домінують такі заголовки: «Коронавірус у світі: найкритичніша ситуація в...», «Коронавірус в Україні: статистика на [...] день», «Хроніки епідемії», «Друга хвиля епідемії...», «Більше ніж 500 нових випадків за добу»,

«Коронавірус з нами надовго», т. п. Тобто, навколо теми поширення захворюваності на корона вірус домінують трагічні акценти в описі ситуації.

Продукування чисельної інформації про COVID-19у ЗМІ та запровадження карантину породжує в багатьох українців відчуття тривожності, більш вразливі особи переживають стан паніки і депресію. Коли щодня оприлюднюється невтішна статистика про поширення коронавірусної інфекції у світі, в людей «це створює відчуття знаходження в епіцентрі епідемії, посилює страхи, примушує раз за разом стежити за кожною новою цифрою і, зрештою, втрачати купу емоційних сил на переживання проблеми та болю світових масштабів» [3].

Соціологи та психологи рекомендують різні практики, як врятуватися від контрпродуктивної поведінки в умовах невидимої загрози та невизначеної ситуації [4]. Не залишаються осторонь цієї проблеми суспільства представники українських церков. Так, владика Української Греко-Католицької Церкви наголосив, що можна зрозуміти людей, якими керує страх бути інфікованими, оскільки сучасні способи безпеки, пропонувані медичною системою України, є ненадійними. «Для того, щоб перебороти страх, бракує відчуття людяності й чесноти християнської любові до ближнього. Не таким небезпечним є коронавірус, як вірус ненависті й зневаги до людини. Якщо коронавірус можна побороти різними медичними засобами, то від вірусу ненависті нас може захистити лише сила любові», – зазначив Блаженніший Святослав [5].

Одним із перших нецивілізованих проявів реакції українського суспільства на COVID-19 стало ставлення до евакуйованих із Китаю українських громадян. В окремих регіонах України, в тому числі на Тернопільщині, місцеві жителі виступили проти поселення приїжджих у санаторіях, влаштували мітинги, перекривали дороги, палили шини тощо. Так само досить негативним було ставлення до перших випадків захворювання в Україні. Наприклад, мешканці будинку в м. Чернівці вимагали ізоляції здорової жінки, яка була дружиною першого виявленого пацієнта з коронавірусною інфекцією.

Трагічною була ситуації щодо першого випадку захворювання на COVID-19 на Тернопільщині. Родина Олега Винницького з м. Заліщики «пережила шок, хвилювання, розпач, цькування» [1]. Їх ситуація – це ілюстрація порушення медичної таємниці стосовно громадян, які захворіли, захисту їх персональних

даних.«Про те, що на Тернопільщині першим на коронавірус занедужав священник, повідомляли навіть центральні телеканали. Прізвище отця на всю країну озвучив заступник міністра внутрішніх справ Антон Геращенко»[1].

За словами дружини хворого, отець Олег «пережив стрес, коли почув про підозру на коронавірус і коли його терміново везли до Тернополя. Ми всі пережили страшне... Усю ніч біля нашої оселі чергувала поліція, в мене, дітей і онуків брали аналізи, проводили дезінфекцію в кожному куточку...» [1]. Також було зроблено тести чисельним вірянам, але жоден не показав позитивний результат на COVID-19. Коли родина священника була на самоізоляції, багато сусідів і друзів приносили їм під двері продукти. У соціальних мережах були поширені дописи з побажанням одужання священнику. Однак, не всі мешканці м. Заліщики підтримали сім'ю хворого. Як зазначила жінка в інтерв'ю журналістці «Сайту міста Тернополя 0352.ua», «були й такі люди, що телефонували до міської ради і обурювались, чому нашу сім'ю не виселяють із міста...»[1]. Така негативна реакція на ситуацію свідчила про страх громадян перед невідомою хворобою, відсутність милосердя до постраждалих.

Важливою залишається комунікація з лікарями, які щодня стикаються з хворими на COVID-19, демонстрація їх фаховості, що сприятиме зменшенню панічних настроїв у суспільстві. За свідченням Ірина Бзунько, завідувачки приймального відділення франківської обласної інфекційної лікарні, у квітні люди вже адаптувалися та спокійно сприймали інформацію про захворювання на COVID-19, а самі хворі, коли дізнавалися свій діагноз, реагували «адекватно» [2]. Також в інтерв'ю обговорювалась доречність показати хворих на коронавірус. Лікар наголосила на таких двох аспектах щодо спілкування з пацієнтами в інфекційних лікарнях: йдеться про заклади закритого типу, де люди ізольовані в окремих боксах; має бути добровільна згода хворого, щоб до нього прийшли відвідувачі.

Більшість українців, які перехворіли на COVID-19, надавали перевагу анонімному спілкуванню з пресою. Одним із винятків стало інтерв'ю Олени Ганцяк-Каськів, голови ГО Український центр Ненасильницького спілкування і примирення «Простір гідності». У розмові з кореспондентом BBC News Україна Альбієм Шудрею жінка розповіла, що відчуває людина в момент, «коли усвідомлює, що вона підхопила коронавірус, наскільки важливо відчувати підтримку рідних та друзів, що хочеться зробити в першу чергу після

перемоги над хворобою» [6]. Від 8 травня відео інтерв'ю доступне на каналі часопису в YouTube [7]. Це реальна історія українки, яка захворіла на COVID-19 після повернення з відрядження з-за кордону, коли ще не оголосили про карантин в Україні. Коли колеги на роботі почали натякати, що вона «дивно кашляє», тоді у неї закралась думка щодо хвороби, а далі було спілкування з сімейним лікарем, проходження тестів, комп'ютерна томографія легень. Серед симптомів недуги було названо сухий кашель, головний біль, ускладнене дихання («ніби не вистачало трошечки повітря»), температуру тіла від 37,4 до 37,8. На запитання журналіста, чому українці, які перехворіли, не хочуть спілкуватися на камеру? – пані Олена відповіла, що людям «не до преси», вони не хочуть «афішувати» свій стан, щоб поширювались їх фото у соціальних мережах. Також наголосила на тому, що люди «бережуть свій простір, який вони так тяжко здобули»; вони «дбають про свою безпеку, про свій спокій»[7]. Тобто, ця позиція викликана бажанням захистити себе від негативної реакції українського суспільства. Водночас, було наголошено на необхідності навернення до церкви, потреби причастя, важливості змісту, а не форми в релігійній практиці. «Як вилікуюсь, хочу навчитися їздити на велосипеді» – цей вислів не випадково було подано у заголовку допису. Адже першим бажанням після одужання киянки стане можливість вільно дихати, відчувати рух у просторі, подивитись на красу природи.

Таким чином, поширення захворюваності на коронавірус стало випробуванням на людяність українського суспільства. Негативна реакція місцевих жителів на перші випадки виявлення небезпечної недуги свідчила про страх громадян перед невідомою хворобою, недовіру до медичних закладів, відсутність милосердя до постраждалих. Згодом люди адаптувалися та спокійно сприймали інформацію про захворювання. Лише залишаючись небайдужими, чуйними, толерантними, допомагаючи іншим, ми зможемо подолати наслідки пандемії COVID-19 в Україні.

Список використаних джерел

1. Гошій І. «Іду в інфекційну лікарню вмирати...» – зворушлива історія про священника, в якого першим на Тернопільщині виявили коронавірус. URL:<https://www.0352.ua/news/2735418/idu-v-infekcijnu-likarnu->

vmirati-zvorusliva-istoria-pro-svasennika-v-akogo-persim-na-ternopilsini-viavili-koronavirus.

2. Зелінська Т. «Тоді найкраща реакція, сама позитивна», – лікарка франківської інфекційної Ірина Бзунько про одужавших від COVID-19. URL: https://galka.if.ua/todi-naukrashha-reakciya-sama-pozitivna/?fbclid=IwAR0Z2vkzz5magAKHnEeVZFLCqc49EbdifjfCIHZSTfAYuw2p5sEQ47A_DKY.

3. Міхеєва О. Українське суспільство та коронавірус: як пандемія змінює кожного з нас зсередини. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30510549.html>.

4. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19: Інтернет-посібник / за наук. ред. В.Г. Кременя. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 243с. URL: http://ipood.com.ua/data/NDR/COVID19/COVID19_new.pdf

5. Стець А. «Не таким небезпечним є коронавірус, як вірус зневаги ближнього», – Блаженніший Святослав. URL: https://zaxid.net/ne_takim_nebezpechnim_je_koronavirus_yak_virus_znevagi_blizhnogo__blazhennyshiy_svyatoslav_n1498059.

6. «Як вилікуюсь, хочу навчитися їздити на велосипеді» – киянка з COVID-19. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52590604>.

7. «Як вилікуюсь, хочу навчитися їздити на велосипеді» – киянка з COVID-19. Відео Альбія Шудрі. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=X5wrTaEHwBI>.